

Appendix 2, de Sleutel en het Slot door Suleiman O'Sullivan

Het is een reis die ik u aanbied in de hoop dat u een dergelijke reis ooit zelf zult maken. Ik verkoop u niets, ik ben geen toeristengids en ik heb geen vooropgezet doel. Sterker, ik ben begonnen deze tekst te schrijven, zonder precies te weten wat ik wil opschrijven. Het is een gevoel - niet een sentiment en zeker niets sentimenteels, maar als in weten zonder alle onderbouwende feiten precies te kunnen weten. Er is iets waarvan ik u deelgenoot moet maken -ja, moet maken-, dat is alles wat ik weet. Ik wil dat graag. Ik denk ook dat het nodig is.

Iedere keer dat ik Manas sprak, wist hij mij op de een of andere manier te ergeren. Ik kwam er dan achteraf altijd achter dat ik me niet aan Manas zelf had geërgerd, maar aan de botsing tussen wat Manas zei en wat ik van kinds af aan wist, waarbij de oorzaak van de botsing voor mij niet meteen helder was. Zat ik op de verkeerde weg, was Manas aan het spookrijden? Waarom sprak Manas en had ik zo vaak het idee dat ik hem weersprak? Waarom weersprak ik hem wel, terwijl Manas mij nooit weersprak? Vermoedelijk zat me nog het meest zijn stelligheid dwars, alsof hij een open verbinding met de hoogste waarheid had.

Vanaf een bepaald moment realiseerde ik mij dat in ieder geval een deel van mijn neiging hem te weerspreken was, omdat Manas niet de mens is van wie je iets voetstoots aanneemt. Er zijn mensen die een natuurlijke overwicht ten toon spreiden, een soort charisma, waardoor je makkelijk accepteert wat zij zeggen. Manas straalt een dergelijke autoriteit niet uit. Ondanks de absoluteheid, de eenduidigheid van wat hij zegt, wordt je aangeraakt, maar niet gegrepen. Met wat hij te zeggen heeft biedt hij geen alternatief voor bestaande godsdiensten aan, hij maakt geen correctie op wat er bij godsdiensten in de loop der tijd misschien is misgegaan, hij geeft geen kritiek op godsdiensten. Hij schuift alle godsdiensten simpelweg als irrelevant terzijde als iets wat oud en vervallen is, iets wat gerecycleerd moet worden, als iets wat er niet meer toe doet. Wellicht interessant voor de geschiedenisboeken, maar zonder betekenis voor het heden.

Dat hij als aanspreker voor de religies opereert, had op mij hetzelfde uitwerking als toen mij werd verteld dat Sinterklaas geen werkelijk bestaand persoon is. Ik werd opstandig toen alles waar ik van kleins af aan in had geloofd onderuit werd gehaald, wanneer de grond onder je voeten onbetrouwbaar drijfzand blijkt te zijn. Mijn vader was een gelovige geworden, omdat hij van mijn moeder hield - en een groot en

waar gelovige was hij. Mijn moeders vader en alle vaders die voor hem kwamen waren vrome gelovigen die de plichten van een gelovige zorgvuldig bewaakten. Maar door Manas ben ik aan het twijfelen gebracht - ik weet niet eens meer of ik mijzelf nog wel een gelovige mag noemen, kan noemen.

Manas spreekt zoals hij schrijft. Hij is lang van stof en formuleert ook vaak in lange zinnen. Hij is niet moeilijk te volgen, maar je moet wel je aandacht erbij houden wanneer hij aan het woord is, of wanneer je in zijn boeken leest. Manas vergelijkt hoe mensen met woorden omgaan vaak met hun omgang met de beelden die de televisie in de huiskamer brengt. Toen de mensen voor het eerst televisie kregen, waren ze vol aandacht voor wat dat ene net hen bracht. Sinds de intrede van digitale televisie heeft iedereen zeker honderd kanalen ter beschikking. Er wordt alleen nog stilgestaan bij zenders met schreeuwerige extremiteiten die zijn bedacht om de aandacht vast te houden tot aan de volgende commercials. Woorden, zegt Manas, werden ooit beschouwd als iets magisch - hoe moet het geweest zijn voor onze voorouders die de eerste woorden spraken. Woorden waren betekenisvol en iedereen hing aan de lippen van de eerste verhalenverteller. Manas' woorden zijn als een goede wijn en niet als een blikje priklimonade.

Woorden zijn voor Manas belangrijk en ook als hij ze uitspreekt beschouwt hij ze niet als iets vluchtigs. Hij spreekt alsof hij met zachte aandrang elk woord achter je borstbeen wil bijzetten, als een gelovige Jood die briefjes in de Klaagmuur stopt. Tegelijk zijn het niet zijn woorden die belangrijk zijn, maar wat de woorden met je doen. Wat jij met zijn woorden doet. Ik vind het alleen in eerste aanleg belangrijk precies te weten wat hij zegt, maar oneindig veel belangrijker is het zijn woorden te gebruiken als aanleiding in jezelf op zoek te gaan. Zo lijkt zijn eerste boek, het Verhaal, een simpel boek waarin God en alle goden op aarde vervangen lijken te worden door een nieuwe ploeg waarvan Manas zegt dat het de enig bestaande krachten zijn die verre de krachten die wij kennen, zoals elektromagnetisme en zwaartekracht, te boven gaan. Hij noemt die krachten geen goden of engelen, maar de middelen, de mediums, waarmee de AllerEerste zoals hij Hem noemt alles in het bestaan riep. De AllerEerste creëerde alles door middel van RechtvaardigeLiefde, WarmeSchoonheid en InziendLicht. Het is niet het universum waarin de mens zijn bestaan heeft dat met deze krachten werd gecreëerd, maar de wereld van het bestaan van de ziel, de bezieling van alles. De bezieling van mens, dier, water, steen, alles. Het

bestaan waar wij vandaan komen en waar wij na onze stoffelijke dood naar teruggaan.

Manas vertelt dat de AllerEerste en de krachten die hij uit zich liet voortkomen niet alleen abstracte fenomenen zijn, maar vooral ook wezens die deze krachten belichamen, zoals de stoffelijke mens de belichaming kan zijn van een idee. Manas voegt aan deze ontstaansgeschiedenis nog één belangrijk element toe, het element van de vrije wil. Zonder de vrije wil zou de bezielde wereld zijn als een zolder vol speelgoedtreintjes op een ingenieus emplacement met bordkartonnen bergjes en poppetjes op de perrons. De AllerEerste zou op zijn fluitje blazen en alles in beweging zetten door een draai aan de knop van de transformator - alles zou de vooraf vastgelegde route afleggen en die tot in de eeuwigheid herhalen. De vrije wil zorgt voor ontwikkeling - de treinen zijn in gang en zoekt zijn eigen sporen.

Naast de gift van het leven, zoals iedere vader en moeder op aarde dat ook weet, is de gift van de autonome ontwikkeling een zo mogelijk nog groter geschenk. RechtvaardigeLiefde, WarmeSchoonheid en InziendLicht bestaan allen uit een twee-eenheid. Elke twee-eenheid draagt het mannelijke en het vrouwelijke in zich, sommigen zeggen yin en yang, en kon uit eigen beweging creëren. Zoals de AllerEerste leven aan zijn creaties gaf, gaven zijn creaties leven aan hun volkeren. De volkeren van RechtvaardigeLiefde, van WarmeSchoonheid en van InziendLicht. Het verwekte leven verwekte het leven.

Zonder de boeken van Manas hier nu dunnetjes over te doen, wil ik het veel liever hebben over de invloed die de boeken op mij hebben gehad en dus ook op u, lezer, kunnen hebben.

Waar inzicht is, is ook verschil van inzicht - de vrije wil maakt alles mogelijk. Dit is voor mij de essentie. De mateloos tomeloze alles is mogelijk gave die de AllerEerste gaf. Het is niet alleen een blijk van liefde, maar van zo oneindig veel meer waarvoor ik niet de woorden kan vinden. Zo veel meer, dat traditioneel religieuze woorden als genade en rechtvaardigheid er betekenisloos bij afsteken. Daarbij opgeteld de volkomen onzinnigheid van de zoiets als de onderwerping aan de wil van God, zoals veel religies van gewone mensen eisen. Wat de scheppingsdaad van de AllerEerste nu juist niet verlangt is onderwerping. Het is juist vreugde en verwondering, bewondering en herkenning van het inspirerende voorbeeld wat de grote betekenis is van het erkennen van een AllerEerste. Onderwerping is een mensenwoord en niet een Godswoord. Onderwerping is een woord van

macht, terwijl de AllerEerste niet uit is op macht. De gave van de vrije wil in onze ziel zou dan zinloos zijn. Macht en vrije wil zijn onverenigbaar.

Het is de vrije wil en het consequentelijke verschillen van inzicht dat ons bracht in deze wereld. Deze wereld noemen we stoffelijk, ook ik, maar het kan eigenlijk van alles zijn. Het kan inderdaad een incarnatie zijn vanuit de wereld vanwaar wij komen, het kan ook zijn dat wij slechts in slaap zijn gevallen en ons stoffelijk bestaan dromen, dat dit bestaan slechts een illusie is. Tallozen hebben zich daar sinds het begin van het religieus denken en van de filosofie al over uitgelaten.

Ik sprak net over ons - Manas doet dat met iets meer nuance, maar in wezen bedoel ik hetzelfde. Het zijn namelijk niet alle bezielenden die in het stoffelijk universum zijn geïncarneerd. De ontwikkelingen en de verschillen van inzicht waren groot geworden. Ik heb wel eens van medelezers gehoord dat de aparte ontwikkeling waar het volk van InziendLicht voor koos een parallel vertoont met de zondeval en de uitstoting uit het Paradijs. Als er al een overeenkomst is tussen wat Manas zegt en wat het boek van Mozes zegt, dan moet van de laatste gezegd worden dat er vrijwel niemand meer is die de symboliek begrijpt, noch de strekking - hooguit dat het mogelijk gaat om een verhaal om de overgang te beschrijven tussen de neolithische maatschappij en de landbouw maatschappij. Bovendien, zondeval is weer zo'n begrip typisch voor de oude religies, kenmerkend voor hen die denken in termen een wrekende God, van macht en onmacht, goed en kwaad.

Het leven werd gecreëerd in een stoffelijk universum. Niet louter op aarde, maar door het hele universum heen - zo talrijk is het volk van InziendLicht. Op de lange termijn zullen aantal facties met elkaar in contact komen, de overige zijn van elkaar gescheiden door de onmetelijke uitgestrektheid van het fysiek universum - een garantie voor een afzonderlijke ontwikkeling. Het volk van InziendLicht kreeg het universum in Liefde als geschenk van de AllerEerste om hun eigen weg te volgen voorgegaan door Alnarea en Luciwher, zij die het volk van de rede hadden geschapen. Het stoffelijk universum is het universum van Luciwher, die in dit universum met zijn volk een aparte weg buiten de directe invloedssfeer van de AllerEerste aflegt. Een magistrale ontdekkingsreis.

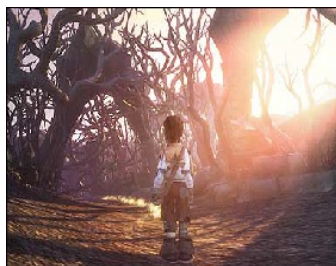
In het Verhaal van Manas geen spoor van het oordeel dat wel in elke religie geveld wordt. Luciwher, de Satan, is het slechte en de mens is tot alle kwaad geneigd, zeggen de oude legenden. Niets is minder waar.

Manas toont aan dat het kwade niet bestaat en dat dit idee slechts in het leven is geroepen door hen die naar de macht verlangen. Is machtshonger op zich niet een kwade eigenschap? Nee, zegt Manas. De onzekeren verlangen naar macht, uit angst voor de harde wereld. Macht uitoefenen is een daad die voortkomt uit pijn, want leven en leren in incarnatie is pijnlijk, vaak ook fysiek. Het is de pijn die ligt onder het verlangen naar en het pijnlijk gemis van de voelbare aanwezigheid van de AllerEerste.

Het was voor mij merkwaardig te constateren dat het juist een enorme rust gaf dat Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva, de AllerEerste in het universum waar wij wonen niet waarneembaar aanwezig is, zoals de AllerEerste in de wereld van bezieling wel aanschouwelijk en alomtegenwoordig is. Dat Luciwher niet het kwade is, maar dat hij en Alnatrea de eersten onder ons zijn in het moeten doorstaan van de afwezigheid. Dat wij allen onze weg zoeken en wanneer wij ontwaken uit dit stoffelijk leven wijzer in het bestaan terugkomen waar wij thuishoren en dat wij hadden verlaten.

De rampen en catastrofes die in dit universum op elk niveau plaatsvinden, kunnen door de wetenschap dat AllerEerste niet aanwezig is in dit universum dan ook niet op het falen van God worden afgeschoven. En omdat Luciwher niet het kwade is, zijn rampen en catastrofes ook niet het gevolg van zijn kwade genius. Van ontslagen worden door je baas tot en met de holocaust, elke holocaust, niets hiervan kan God voor de voeten worden geworpen. Omdat het pijn doet noemen we dit het kwade, maar dat is het niet. Het is het falen en het onvolmaakte van de mens en het moet ons leren in de spiegel te kijken in plaats van een ander de schuld te geven. Sargon van Akkād, Keizer Augustus, Atila de Hun, Napoleon Bonaparte, Adolf Hitler, Jozef Stalin, Pol Pot en Richard Nixon, zij zijn geen demonen. Het waren mensen met macht, maar mensen niettemin. Luciwher is niet het ultieme kwaad, noch is hij de schepper en god van dit universum.

De AllerEerste gaf dit universum en zei, "Laat het Licht hier zijn." Zoals de AllerEerste het stoffelijk universum creëerde als een kosmische zeepbel, zo zal hij aan het einde der tijden, als de hele afstand is afgelegd en de laatste ziel thuis is, als in een gigantisch feestvuurwerk de zeepbel doorprikken. Maak je niet druk over "big crunch" of

"big rip".

Wij zijn als kinderen op zoek naar broodkruimels, naar een spoor dat ons uit de wildernis kan leiden. De geluiden om ons heen maken ons bang, omdat wij onze zekerheid missen. Om zekerheid te representeren creëerden we surrogaten. Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva en daarbij zij die zeggen de dienaren van Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva te zijn, omdat ze daarbij voordeel denken te hebben, die zeggen dat ze zijn wil kennen en die rituelen ontwerpen om dit plausibel te maken. Die zeggen te willen helpen, terwijl ze zelf net zo onzeker zijn. Waarmee ze macht creëren over hen die deze kennis niet hebben of hen onthouden wordt, waarmee ongelijkheid in de wereld kwam, waarmee rijkdom en armoede in de wereld kwamen, waarmee strijd in de wereld kwam en moord om het bezit af te pakken of juist te verdedigen. Wij zijn kinderen, pubers op zijn best, die elkaar de broodkruimels afpakken, omdat wij verkleumd zijn en honger hebben, daarmee het spoor vernietigend dat ons had kunnen leiden.

Er is echter één spoor dat niet vernietigd kan worden, dat niet afgepakt kan worden, dat er altijd is. Ook al zie je het nog niet, het is het spoor dat al in je aanwezig is, klaar om ontdekt te worden. Het spoor dat je ziet als je de binnenkant van je gesloten oogleden verkent. Het spoor dat je hoort, zingend als van een aankomende trein, als je de wereld om je heen tot rust brengt. Het spoor dat je kunt betasten als de blinde die je ziende bent.

Van dit spoor het eerste aanknopingspunt vinden lijkt het moeilijkst. Ik verklaarde Manas voor gek, als de zoveelste goeroe en ik ergerde mij aan hem. Hij bleek mijn goeroe niet te zijn, want dat wilde hij niet. Hij vroeg mij alleen zelf na te denken, voor het eerst van mijn leven na te denken en te wegen wat het belangrijkste kon zijn. En na lang nadenken, na erg lang wikken en wegen besloot ik niet meer te denken wat anderen voor mij hadden bedacht, niet meer te slikken wat anderen mij voorschotelden, niet meer te dansen naar andermans pijpen, noch te doen wat anderen van mij verwachtten - op elk vlak.

Voor het eerst van mijn leven besepte ik dat ik temidden van een menigte moederzielalleen was en ik stond te rillen. Nog het minst werd ik bang van de wereld, de kou en de regen, de hitte en de dorst, wilde dieren en vernietigende technologie. Het meest angstig werd ik van mensen, toen ik besepte dat de wereld vol was met gekken en idioten, die op elk willekeurig moment wat je het meest dierbaar is kunnen vernietigen. Totdat ik besepte dat het geen gekken en idioten waren,

maar wanhopigen naarstig op zoek naar wat ik had gevonden, maar mij niet kon worden afgepakt. Ik hoorde het mezelf zeggen, naar wat ik had gevonden.

Ik had het slot gevonden waar de sleutel op paste. In mijzelf hoorde ik het binnenwerk draaien. Ik fantaseerde er een fanfare bij en een uitbundig vuurwerk en ik was blij. Niets deerde mij meer, niet het vervelende zoontje van de bureu, noch de duizenden doden als gevolg van een moessonregen. Het deerde mij niet omdat het mij niet meer wantrouwig en angstig maakte, want niets kon mij meer worden afgepakt. Natuurlijk sprak ik het buurjongetje nog aan op zijn gedrag, natuurlijk rouwde ik kort om zoveel in leed verloren levens in het water, maar het maakte mij niet meer bang. Ik liet mij niet meer gek maken of mijn wanhoop voeden. Ik was niet meer gedesoriënteerd en had het vaste punt in mijzelf ontdekt dat ik officieel met klaroengeschal uitriep tot mijn aanknopingspunt. Sindsdien vier ik elk jaar op die dag een feestje.

Ik had de angst afgelegd en de machthebbers werden ridicuul. Politieke debatten hadden altijd mijn belangstelling gehad. Nu zag ik dezelfde politici toespraken houden en ze boeiden mij evenmin als de toespraken van een machtshongerige uit Verwegistan. Toen ik laatst een bekeuring kreeg, moest ik moeite doen mijn lachen in te houden - de agent zou het niet hebben begrepen. In het gebedshuis hoorde ik op hoge toon betogen die mij niets meer zeiden, redevoeringen van een kleuter over het volwassen leven, een blinde over de pracht van een veld vol bloemen, een dove over een meesterlijk muziekstuk.

Mijn geloof heb ik verloren, of moet ik zeggen dat het geloof mij heeft verloren. Het geloof, ik denk elk geloof, gaat het verliezen - als de geloven het al ooit hebben gehad. Zij gaan de macht verliezen, de grip die zij op mensen hebben. Niet omdat Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva niet zou bestaan, maar omdat deze het surrogaat is van kwakzalver die op de markt zijn levenselixer probeert te slijten. Het contact met de AllerEerste bestaat voor hen die de innerlijke weg bewandelen, zonder leider of invloed van buitenaf. Dat ik de aanduiding AllerEerste gebruik, betekent niet dat ik nu een adept van Manas ben geworden. Dat kan helemaal niet, want Manas is geen goeroe, geen profeet of een heilige, noch neemt hij discipelen aan. Manas is een goede vriend die mij een tip heeft gegeven, waarvoor hij niets terug vroeg.

Het geloof heeft mij verloren, want ik geloof niets meer. Ik weet nu

zeker. Omdat ik nu zeker weet is al mijn angst voor de wereld verdwenen. Mijn weg en mijn zoektocht blijven hetzelfde, want ik ben er nog lang niet, ik ben nog jong, en ik zal het moeilijk hebben op mijn weg. Het leven in het stoffelijke, deze benarde droom buiten de bezielde werkelijkheid, is een pijnlijk leven, want leven en leren doen pijn. Het einddoel staat mij echter nu helder voor ogen. De weg door het landschap mag voor mij nog niet waarneembaar zijn, maar het licht hoog op de berg is vanuit elk punt zichtbaar.

Hoe anders is mijn besef nu dan de God die mijn vader vereerde, die van mijn moeders vader en de vaders voor hem. Die God zei wat er van moment tot moment op de dag diende te gebeuren, wanneer wij konden eten en wanneer niet, onze voorspoed te delen met hen die minder bedeeld waren en deel te nemen aan een tot massapsychose verworpen trek naar de paaigronden. Mijn leven was onder een toenemende sociale druk gekomen waar nauwelijks aan te ontkomen viel en die overal een om zich heen grijpend huichelen tot stand had gebracht.

Nu ik vrij ben merk ik dat ik toch een aantal van de tradities van mijn vroeger geloof in stand hou, louter omdat ik zo ben opgevoed. Ik vast nog steeds, maar niet meer omdat het moet en dan slechts een periode in het jaar. Ik probeer zoveel mogelijk mijn eten in overeenstemming te brengen met wat de boeren verantwoord kunnen produceren en ik eet niet meer elke dag vlees. Ik ga bewuster om met de consumptie van energie - ik heb een contract gesloten met een energiemaatschappij die alleen groene stroom produceert. Op die manier vast ik, door te leven op een manier die niet of zo min mogelijk belastend is voor mijn omgeving.

Zo merk ik dat ik niet alleen spiritueel een nieuw begin heb gevonden, maar ook dat ik een vertaling daarvoor heb gevonden in mijn dagelijks leven. Ik ben niet onderhorig meer aan de regels van mijn religie en mijn groep. Ik stel nu mijn eigen regels op. Niet met de bedoeling er maar op los te leven, maar met het doel om over zoveel jaren aan het einde van mijn leven tegen mijzelf en naar ik hoop mijn kinderen en kleinkinderen te kunnen zeggen, dat ik het gevoel heb dat ik het goed heb gedaan. Niet goed als tegenovergestelde van slecht of kwaad, maar goed in de zin van naar eer en geweten, naar beste weten. Ik weet dat ik de enige ben die mijzelf zal oordelen.

Had ik nu niet tot deze conclusie en nieuwe levenshouding kunnen komen zonder Manas? Moet er aan mijn verhaal per sé een God, de AllerEerste, te pas komen? Ik denk dat het heel wel mogelijk is. Ik denk dat het goed mogelijk is om bewust te leven, verantwoord om te gaan met de middelen die deze aarde biedt, respectvol met je medemens om te gaan en je eigen standaarden steeds te overdenken om zo een hoger plan te bereiken. Toch zou voor mij dan alles leeg zijn, zonder de oorzaak van alles, het ultieme antwoord op de vraag waarom.

Manas zei eens dat ons leven, in onze originele staat en in deze droomvorm -ik vind dat poëtischer klinken dan incarnatie- loopt van het zoeken naar het antwoord op de vraag naar het wat en daarna naar de vraag naar het hoe. Een antwoord op de vraag naar het waarom zullen wij in deze vergankelijke wereld nooit vinden. Wie denkt dat

Het laatste oordeel

antwoord gevonden te hebben zal altijd merken dat daarachter een vervolgvraag naar het waarom ligt. De vraag naar het waarom kan dan ook alleen beantwoord worden wanneer wij weer thuis zijn en de oorzaak van alles bevraagd kan worden.

Voor mij is het evident dat de AllerEerste bestaat. Ik geloof het niet, ik weet het zeker, omdat de logica mij dat ingeeft - het antwoord op de vraag naar het waarom is te vinden. Maar ik zal nooit meer iemand proberen naar mijn levensvisie over te halen, te bekeren. Want elk leven is een leven met een eigen autonomie. Ieder leven heeft zijn eigen waarde, ook al ziet een ander de waarde er niet direct van in - die blindheid komt voort uit oordelen. En als zelfs de AllerEerste niet oordeelt over elke ziel, wie ben ik dan om dat wel te willen.

In zijn tweede boek ontmantelt Manas een voor een de mythen van de

ouden. Er is geen laatste oordeel, er is geen goed en kwaad, hoe het zit met vrije wil en voorbeschikking, en zo meer. Alles waar je vroeger bang mee werd gemaakt, blijkt helemaal niet te bestaan. Het beneemt je zicht op hoe de zaken werkelijk in elkaar zitten, het beneemt je het zicht op het aanknopingspunt dat in jezelf klaar ligt.

Zijn derde boek vind ik zijn mooiste boek, maar die keuze is natuurlijk subjectief. Het geeft ook een beeld van Manas door de tijd heen en hoe hij mensen van zijn troostrijke boodschap voorzag. Want het moet toch een hele geruststelling zijn te weten dat Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva en zijn regels, vuur en verdoemenis helemaal niet bestaan. Dat je alle capaciteiten hebt meegekregen om op je eigen manier het mysterie van de AllerEerste te doorgronden, zonder andere mensen die zeggen het beste met je voor te hebben, maar ondertussen de macht grijpen door voor je te denken en vervolgens je hun denkbeelden dan dwingend opleggen. Mooi is het om de ontwikkeling van de mensen te zien met wie Manas praat.

Het vijfde boek, want van het vierde boek staat vrijwel nog geen letter op papier terwijl ik dit schrijf, gaat rechtstreeks in op de grote religies van deze aarde. Het is in mijn visie het boek waarin Manas zich het meest kwetsbaar opstelt, omdat dat boek het meest rechtstreeks aanleiding geeft voor de machthebbers om Manas het zwijgen op te leggen. Hij wil echter niet weten van het weglaten van dit boek. Manas schrijft het boek niet voor hemzelf, maar voor zijn broer. Voor Manas is Luciwher een broer waarvoor hij warme gevoelens heeft. In zekere zin is wat hij voor Luciwher voelt van toepassing op de hele mensheid.

*

Manas noemt "Het Verhaal" een synopsis. Hij heeft plannen klaarliggen om het de vorm te geven van een filmscript. Ik hoop dat hij daar ooit aan toe komt.